

unicef

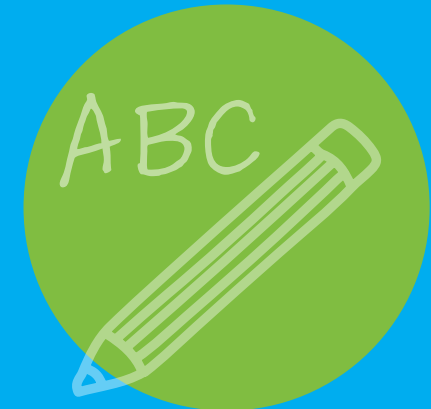
pentru fiecare copil

Îmbunătățim viața copiilor din Moldova

2023–2027

Cuprins

Îmbunătățiri pentru copiii în Moldova	2
Provocări în Moldova	4
Creșterea în Moldova	5
Programul de țară UNICEF pentru perioada 2023-2024	10
Intervenții cheie	12
Ce schimbare va aduce UNICEF în viața copiilor din Moldova până în 2027?.....	16

Îmbunătățiri pentru copiii din Moldova

Din 1997, UNICEF și Guvernul Republicii Moldova colaborează pentru a contribui la asigurarea drepturilor copiilor din această țară mică și fără ieșire la mare din Europa de Est. În ultimul deceniu, s-au înregistrat progrese substanțiale în vederea reducerii sărăciei, iar programele de țară anterioare de cooperare între Guvernul Republicii Moldova și UNICEF au avut ca rezultat progrese semnificative pentru copii, ajutând Moldova să se apropie de obiectivul său de a oferi tuturor fetelor și băieților cel mai bun start în viață și o șansă echitabilă de a-și atinge potențialul maxim.

Numărul de copii cu vârsta sub 18 ani:

Aproximativ 600.000

REALIZĂRI PENTRU COPII

Aproape **2 decenii de progrese constante** în ceea ce privește supraviețuirea copiilor

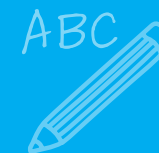
40 de clinici de servicii de sănătate prietenoase pentru tineri înființate

Scăderea numărului de infecții cu transmitere sexuală la adolescenți

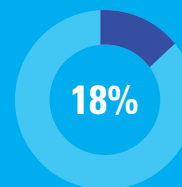

Sarcina la 1.000 de fete cu vârsta cuprinsă între 15 și 19 ani:
26 vs **22**
fete în 2010   fete în 2020

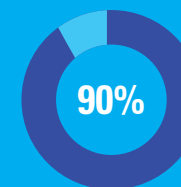
Învățământ gratuit în copilăria timpurie, în învățământul primar și secundar și un angajament pentru educația incluzivă

Copii care beneficiază de oportunități de învățare timpurie:

cu vârsta cuprinsă între 0 și 2 ani

cu vârsta cuprinsă între 3 și 6 ani

90% mai puțini copii în instituții rezidențiale în 2020

Obiectivele de dezvoltare durabilă

Strategia națională de dezvoltare a Republicii Moldova, *Moldova 2030*, subliniază angajamentul țării față de realizarea Obiectivelor de Dezvoltare Durabilă (ODD). Guvernul și Biroul Național de Statistică produc în mod regulat date privind copiii și monitorizează progresele înregistrate de țară în vederea atingerii ODD-urilor. *Revizuirea națională voluntară pentru 2020* reflectă realizările și provocările din parcursul Moldovei în ceea ce privește ODD.

Provocări în Moldova

Copiii se numără printre cei mai vulnerabili cetățeni ai lumii; viețile lor sunt direct afectate de evenimente și factori atât la nivel global, cât și la nivel național. Cu toate că Moldova a trecut de la statutul de țară cu venituri medii-inferioare la cel de țară cu venituri medii-superioare în 2021, viața copiilor - și în special a celor din familiile sărace și vulnerabile - este posibil să rămână afectată de mai multe provocări cu care se confruntă țara. Acestea includ:

- dificultatea de a crea locuri de muncă;
- riscurile climatice pentru agricultură, pe care economia se bazează în mare măsură;
- o economie informală de mari dimensiuni;
- îmbătrânirea rapidă a populației;
- niveluri ridicate de emigrare.

Pe lângă prezentele provocări, Moldova a fost nevoită, de asemenea, să lupte cu efectele pandemiei COVID-19 și a fost afectată de conflictul în curs de desfășurare din Ucraina, care a dus la un aflux de peste 500.000 de refugiați, în special femei și copii.

Conflictul din Ucraina determină, de asemenea, nivelurile ridicate ale inflației din Moldova, care, la rândul său, pune presiune asupra fondurilor disponibile pentru combaterea sărăciei din țară și dezvoltarea unei societăți mai incluzive din punct de vedere social.

Creșterea copiilor în Moldova

În pofida unor îmbunătățiri considerabile în ceea ce privește bunăstarea copiilor, mulți copii din Moldova încă nu beneficiază de îngrijirea și sprijinul de care au nevoie pentru a se dezvolta la potențialul lor maxim și pentru a deveni adulți productivi și prosperi, care să contribuie la procesele de luare a deciziilor în societatea din Moldova.

Sărăcia

Unul din patru copii din Moldova crește în sărăcie, iar copiii născuți în zonele rurale au o probabilitate mai mare de a se confrunta cu sărăcia absolută. Asistența socială pentru familiile sărace este limitată, principalul program de asistență socială din Moldova, Ajutor Social, ajungând la doar 7% din populație și sprijinind doar una din cinci dintre cele mai sărace familii din țară. Astfel, pentru multe familii, pensiile pentru limită de vârstă și banii trimiși acasă de membrii adulți ai familiei care lucrează în străinătate reprezintă surse esențiale de venit pentru gospodărie.

25% dintre copii cresc în **sărăcie**

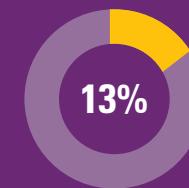

42% dintre **famiile cu trei sau mai mulți copii** locuiesc în **sărăcie**

Copiii care locuiesc în **sărăcie absolută:**

din mediul rural

din mediul urban

7% din populație are acces la **un program de asistență socială**

Protecție

Creșterea fără părinți este o realitate pentru aproximativ 34.000 de copii din Moldova, dintre care 85% sunt lăsați în grija familiei extinse atunci când părinții își caută de lucru în străinătate. Absența părinților este o provocare emoțională pentru copii și poate duce la o lipsă de îngrijire și la o creștere a probabilității de a avea un comportament riscant.

De la începutul reformelor de dezinstituționalizare a țării, în urmă cu 15 ani, mult mai puțini copii locuiesc în instituții rezidențiale, dar numărul copiilor care locuiesc cu membrii familiei extinse sau în centre de plasament familial aproape că s-a triplat.

Deși au existat îmbunătățiri în domeniul protecției sociale, copiii rămân îngrijorător de vulnerabili în Moldova. Aproximativ 40% dintre copii se confruntă cu o anumită formă de violență, 14% dintre fete și 5% dintre băieți confruntându-se cu violență sexuală înainte de vârsta de 18 ani. Fetele fără acte și fetele rome sunt deosebit de vulnerabile la traficul sexual, în timp ce copiii refugiați neînsoțiți sunt expuși riscului de exploatare.

Drepturile copiilor în contact cu legea s-au îmbunătățit, aceștia beneficiind în prezent de asistență juridică gratuită, iar aplicarea detenției a încetat. În timp ce numărul infracțiunilor comise de copii a scăzut cu aproximativ 35% între 2016 și 2020, numărul copiilor condamnați la detenție a crescut cu două treimi. Opțiunile de îngrijire preventivă și de reabilitare pentru acești copii rămân limitate, ceea ce reduce șansele acestora de a se reintegra cu succes în societate.

Aproximativ **1.000** de copii locuiesc în **instituții rezidențiale**

Aproximativ **18.000** de copii locuiesc cu **membri ai familiei extinse sau în centre de plasament familial**

Mai mult de **1/3** dintre **adolescenți** au un **părinte** care lucrează în străinătate

Aproximativ **10%** dintre adolescenți au **ambii părinți** care lucrează în străinătate

4 din 10 copii sunt victime ale **violentei în copilărie**

Sănătate

Copiii din Moldova se confruntă cu mai multe probleme de sănătate de la naștere până la adolescență. Deși ratele de supraviețuire a copiilor s-au îmbunătățit constant pe parcursul a două decenii, ratele de mortalitate infantilă și a copiilor sub cinci ani au rămas neschimbate din 2020 și sunt de trei ori mai mari decât media europeană. Atât supraviețuirea copiilor, cât și sănătatea sunt afectate de o scădere a desfășurării serviciilor de îngrijire medicală primară și perinatală din cauza lipsei de personal și de investiții publice insuficiente în îmbunătățirea infrastructurii de sănătate. Izolările COVID-19 și creșterea sentimentului anti-vaccinare în rândul părinților au însemnat că un număr tot mai mare de copii nu sunt vaccinați.

Rețeaua de clinici de servicii de sănătate prietenoase cu tinerii, care oferă asistență medicală și sprijin pentru consilierea adolescenților, a condus la îmbunătățiri constante în ceea ce privește sănătatea sexuală și reproductivă a adolescenților, deși, adesea, cei mai expuși la risc și cei mai vulnerabili nu beneficiază de aceste servicii. Preocuparea pentru bunăstarea psihosocială și sănătatea mintală a tinerilor din Moldova este, de asemenea, în creștere.

Nu toți moldovenii dețin asigurare medicală și aproape jumătate din cheltuielile de sănătate ale țării provin din plățile efectuate din contul propriu – o povară financiară suplimentară care este deosebit de grea pentru familiile sărace.

“Ratele de supraviețuire a copiilor s-au îmbunătățit în mod constant de-a lungul a două decenii; ratele de mortalitate infantilă și a copiilor cu vârsta sub cinci ani au rămas neschimbate din 2020.”

Decese la 1.000 de nașteri vii:

12 Nou-născuți

14 Sub cinci ani

Acoperire redusă
cu vaccin DTP3: **86%**

Rata de fertilitate a adolescentelor:

De 3 ori mai mare

decât media Uniunii Europene

12% din populație **nu are asigurare medicală**

45% din cheltuielile de sănătate sunt **plăți efectuate din contul propriu**

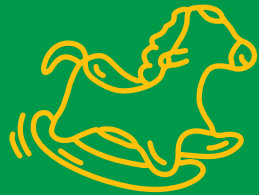
4.4% din **PIB** reprezintă **investițiile publice în sănătate**

Aproximativ **12.000**
de copii cu dizabilități sunt
înregistrați în sistemul de sănătate

Dintre copiii cu dizabilități:

Doar **27%** primesc un
diagnostic primar înainte de vârsta de 2 ani

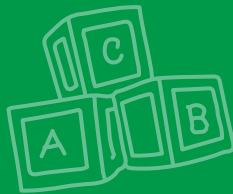

40% au dizabilități
severe

Doar **10%** beneficiază
de servicii de intervenție timpurie

Doar **11%** frecventează
învățământul preșcolar

Dizabilitate

Deși Moldova s-a obligat să promoveze educația incluzivă, ea nu a adoptat încă pe deplin o abordare socială a evaluării dizabilității. Este puțin probabil ca majoritatea copiilor care se nasc cu dizabilități să fie diagnosticați înainte de vârsta de 2 ani, ceea ce face mult mai dificilă abordarea cu succes a dizabilităților ușoare sau reversibile și a întârzierilor în dezvoltare și contribuie la proporția mare de copii cu dizabilități severe din Moldova, pentru care riscul de instituționalizare este mai mare. Foarte puțini copii diagnosticați cu dizabilități beneficiază de serviciile de intervenție timpurie recent introduse, iar frecvența preșcolară pentru copiii cu dizabilități este scăzută.

Educație și participare civică

În Moldova, educația preșcolară și școlarizarea primară și secundară sunt gratuite, dar copiii săraci au mai puține șanse de a fi școlarizați, iar puțini copii romi, copii cu dizabilități și copii refugiați sunt înscriși în programe de educație timpurie, ceea ce îi dezavantajează și mai mult din punct de vedere al dezvoltării înainte de a începe școala. În plus, aproximativ 10.000 de copii cu dizabilități și aproximativ 1.000 de copii ucraineni refugiați din învățământul general au nevoie de sprijin suplimentar la școală.

Infrastructura școlară necesită, de asemenea, atenție, în special în zonele rurale, unde 40% dintre preșcolari și 70% dintre școlile primare nu dispun de grupuri sanitare interioare. Calitatea predării și a rezultatelor învățării rămâne o preocupare serioasă, în special în școlile din mediul rural, unde mai mult de jumătate dintre elevi nu ating nivelurile minime de competență în domeniul științelor, cititului și matematicii, potrivit Programului pentru evaluarea internațională a elevilor din 2018. Elevii din familiile cu venituri reduse sunt deosebit de afectați.

Mai puțin de o treime dintre tinerii din Republica Moldova nu urmează studii, nu urmează cursuri de formare sau nu au un loc de muncă, fiind mai afectate fetele și femeile tinere decât bărbații. Rețelele comunitare pentru adolescenți sunt puține și insuficient conectate cu inițiativele mai largi ale societății, reducând astfel și mai mult șansele de participare a tinerilor în societate.

„Calitatea predării și a rezultatelor procesului de învățare rămâne o preocupare serioasă, în special în școlile rurale.”

Doar **12%** dintre **copiii romi** frecventează **învățământul preșcolar**

Mai puțin de **50%** dintre **elevii din școlile primare din mediul rural** ating **nivelul minim de competență în științe**, citire și matematică

1 din 3 tineri cu vârsta cuprinsă între 15 și 29 de ani **nu urmează un program de studii, de ocupare a unui loc de muncă sau de formare profesională - de peste două ori mai mult decât** media Uniunii Europene

40% dintre tineri se confruntă cu lipsuri în ceea ce privește **ocuparea forței de muncă și participarea civică**

Programul de țară UNICEF al Republicii Moldova pentru perioada 2023-2027

Viziunea

Guvernul Republicii Moldova și UNICEF împărtășesc o viziune de schimbare, conform căreia, până în 2027, toate fetele și băieții din țară, inclusiv cei mai vulnerabili, vor crește într-o societate care este ferm angajată, mai capabilă și mai bine dotată cu resurse pentru a se asigura că copiii se dezvoltă la potențialul lor maxim.

Pentru a realiza acest lucru, Guvernul, UNICEF și alte părți interesate se vor baza pe succesele obținute în cadrul programelor de țară anterioare, în timp ce vor colabora și vor participa la noul program de țară condus de UNICEF, care se concentrează pe patru domenii de acțiune cheie.

“ Guvernul Republicii Moldova și UNICEF împărtășesc o viziune de schimbare conform căreia, până în 2027, toate fetele și băieții din țară, inclusiv cei mai vulnerabili, vor crește într-o societate care este ferm angajată, mai capabilă și mai bine dotată cu resurse pentru a se asigura că copiii se dezvoltă la potențialul lor maxim. ”

**1. PRIMUL
DECENIU:**
Supraviețuire,
dezvoltare, îngrijire
în familie și
protecție

**2. AL DOILEA
DECENIU:**
Sănătate,
abilitare
și participare

**3. INTERSECTO-
RIALĂ:**
Cunoștințe și
resurse

**4. EFICACITATEA
PROGRAMULUI**

Buget:

17.450 milioane USD

- **promovarea integrării** intervențiilor în domeniul asistenței sociale, al sănătății, al educației, al protecției copilului și al justiției **pentru copiii vulnerabili și aflați în situații de risc;**
- **consolidarea** programelor la **nivel local;**
- **abordarea** ineficiențelor și a deficiențelor structurale care împiedică **punerea în aplicare a politicilor bazate pe drepturile omului și sensibile la aspectele de gen și includerea mecanismelor de responsabilizare** a titularilor de obligații în elaborarea programelor;
- **mobilizarea resurselor suplimentare** - nu numai financiare - din surse publice și private.

Intervenții cheie

Intervențiile cheie care constituie programul de țară al Moldovei subliniază din nou angajamentul de a susține drepturile tuturor copiilor și de a nu neglija pe nimeni.

Priorități privind sănătatea și bunăstarea copiilor

1. **Sprijinirea elaborării de politici și standarde de asistență medicală care să acorde prioritate prestării de servicii de bună calitate femeilor însărcinate, mamelor și copiilor mici vulnerabili, în special celor care:**
  - sunt săraci;
  - provin din comunități de romi;
  - sunt refugiați și solicitanți de azil;
  - nu au asigurare de sănătate;
  - locuiesc în zone rurale izolate; și/sau
  - prezintă riscuri de dezvoltare și/sau dizabilități
2. **Extinderea vizitelor obligatorii la domiciliu ale lucrătorilor din asistența medicală primară** pentru a:
  - consolida abilitățile parentale;
  - oferi îngrijire femeilor în timpul sarcinii și copiilor lor până la vârsta de 3 ani;
3. **Îmbunătățirea serviciilor de identificare timpurie** pentru a ajunge la un număr mai mare de familii ale copiilor cu riscuri de dezvoltare sau cu dizabilități, astfel încât acestea să poată beneficia de consiliere profesională, de intervenții de asistență medicală care răspund nevoilor de gen și de sprijin.
4. **Sprijinirea și consolidarea rețelei de servicii de sănătate adaptate nevoilor tinerilor** ca serviciu esențial, pentru a ajunge la adolescente, inclusiv la cele care sunt mame, și pentru a încuraja participarea acestora.
5. **Elaborarea unui răspuns personalizat, adaptat vârstei, la provocarea reprezentată de bunăstarea psihosocială a tinerilor**, pentru a consolida agenda de sănătate mintală a țării.
6. **Promovarea bunelor practici în ceea ce privește creșterea și educarea adolescenților** în funcție de gen prin inițiative de schimbare socială și comportamentală.

Priorități în educația copiilor

- Promovarea stimulării și învățării în primii ani de viață prin programe intersectoriale de educație parentală.**

Utilizând asistența medicală primară și instituțiile preșcolare pentru a educa părinții cu privire la dezvoltarea timpurie a copiilor, UNICEF va disemina informații despre practicile de îngrijire care țin cont de gen și va extinde utilizarea metodelor centrate pe copil de către profesorii preșcolari.
- Modelarea soluțiilor de gestionare a finanțelor publice pentru servicii echitabile de educație timpurie** pentru a ajunge la cei mai dezavantajați copii.
- Consolidarea sprijinului acordat tuturor familiilor în îngrijirea copiilor lor** pentru a preveni plasarea copiilor mici în instituții, în special a copiilor cu dizabilități, a celor neglijăți de părinții migranți și a copiilor refugiați neînsoțiți.
- Continuarea generării de date și cercetări de înaltă calitate** pentru a informa desfășurarea educației de bază incluzive.
- Suport în planificarea națională care:**
  - îmbunătățește infrastructura și standardele** pentru apă, sanitație și igienă (WASH), accesibilitate, siguranță și conectivitate digitală în școli; și
  - crează medii școlare care să fie spații de învățare sigure, eficiente și pozitive** - inclusiv pentru copiii care au cele mai mari șanse de a abandona școala sau de a avea o prezență slabă la cursuri - făcând ca școlile să fie mai sensibile la dimensiunea de gen, la dizabilități și la vârstă și să nu fie supuse la intimidare.
- Acordarea priorității programelor care permit fetelor și băieților să dobândească competențe transferabile și legate de locul de muncă** prin intermediul unor căi de învățare tradiționale și inovatoare. Fetele care nu urmează o formă de învățământ, nu au un loc de muncă sau nu urmează o formare profesională li se va acorda o atenție deosebită.
- Abordarea riscului de creștere a decalajului digital**, în special din perspectiva de gen.

Priorități în protecția copiilor

1. **Creșterea numărului de lucrători sociali și echiparea acestora** pentru a identifica, preveni și răspunde în mod eficient la problemele legate de protecția copilului, inclusiv prin asigurarea unei bune legături între copii și rețelele locale de servicii sociale specializate.
2. **Utilizarea educației parentale și a inițiativelor de schimbare socială și comportamentală pentru a promova metode non-violente de disciplinare a copiilor**, pentru a preveni și aborda toate formele de violență împotriva copiilor.
3. **Aplicarea unor abordări multidisciplinare la conceperea intervențiilor de protecție a copilului**, concentrarea asupra **sustenabilității financiare** a acestora și promovarea **extinderii lor**.
4. **Protejarea și apărarea interesului superior al copiilor care intră în contact cu legea**. Aceasta include colaborarea cu profesioniști din toate sectoarele pentru a se asigura că investigațiile, procesele și procedurile de condamnare sunt adaptate la nevoile copiilor și că amenințările la adresa bunăstării copiilor sunt prevenite și că se răspunde la acestea.

Priorități în participarea socială a adolescenților

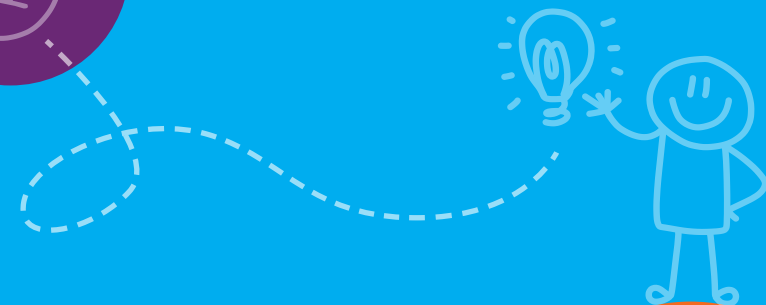
1. Ca parte a Strategiei naționale pentru tineret 2030, **îmbunătățirea modalităților de participare a adolescenților la modelarea societății** are loc prin luarea de măsuri pentru a informa politicile, a identifica lacunele și a sprijini alocarea de resurse adecvate. Aceasta include prioritizarea **colaborării cu rețelele și consiliile naționale de tineret** pentru a aborda barierele structurale în calea participării civice și pentru a aborda normele socioculturale dăunătoare.
2. **Crearea unui sentiment de apartenență cetățenească și a unei inițiative de schimbare** în rândul adolescenților și **promovarea coeziunii sociale** cu tinerii refugiați prin inițiative de comunicare de la egal la egal și între generații care combat comportamentele stereotipice dăunătoare și promovează dreptul de a contribui la societate.

“ Îmbunătățirea modalităților prin care adolescenții participă la modelarea societății prin luarea măsurilor de informare a politicilor, de identificare a lacunelor și de sprijinire a alocării de resurse corespunzătoare, precum și prin acordarea priorității colaborării cu rețelele și consiliile naționale de tineret. ”

Priorități în politică și programare

1. Prin intermediul sprijinului continuu al Biroului Național de Statistică și al altor părți interesate, **acordăm prioritate colectării de dovezi de bună calitate pentru a informa strategiile, politicile și acțiunile** privind aspectele transversale care afectează copiii.
2. **Conducem și coordonăm mobilizarea resurselor și a parteneriatelor pentru copii, precum și perfecționăm mecanismele și procesele utilizate pentru monitorizarea și protejarea drepturilor copilului.**
3. **Îmbunătățim gestionarea finanțelor publice sensibile la nevoile copiilor** prin creșterea eficienței, transparenței și echității și îmbunătățim impactul cheltuielilor publice asupra copiilor.
4. **Promovăm unele modificări ale principalului program de asistență socială** pentru a reduce sărăcia în rândul copiilor prin îmbunătățirea direcționării, a acoperirii și a eficacității, inclusiv prin promovarea unor servicii sociale adecvate care să țină cont de copii și de gen la nivel local.

Ce schimbări va aduce UNICEF în viața copiilor din Moldova până în 2027?

Până în 2027, situația copiilor se va îmbunătăți și drepturile lor vor fi tot mai mult realizate prin elaborarea de politici transparente și incluzive, bazate pe dovezi de bună calitate și prin alinierea resurselor la obiectivele naționale pentru copii.

Obiectivele pentru toți copiii:

să crească în **medii familiale grijulii și protectoare;**

Fiecare copil și adolescent, în special cei mai vulnerabili și dezavantajați, va avea șanse mai mari de a avea un start bun în viață.

să li se acorde **sprijin pentru nevoile de dezvoltare;**

ABC

să se bucure de **asistență medicală de bună calitate**

Obiectivele pentru toți adolescenții:

să aibă **acces** echitabil la o **educație** de bună calitate; și

să se bucure de **oportunități multiple** de **implicare civică** și **participare**.

pentru fiecare copil

Îmbunătățim viața copiilor din Moldova 2023-2027 se bazează pe „Programul de țară UNICEF al Republicii Moldova pentru perioada 2023-2027”, 2022, și a fost elaborat și proiectat de Handmade Communications.

Informațiile și datele statistice sunt cele disponibile la momentul elaborării „Programului de țară UNICEF al Republicii Moldova pentru perioada 2023-2027”.

Fotografia de copertă © UNICEF/UNI402792/Pirozzi